

ACC. N:R M. 15848:1-5.

Landskap: Småland Upptecknare: —
Härad: Uppvidinge Berättare: Ida Jonsson, Bjoakulla
Socken: Ågutsboda Berättarens yrke:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1880 i

eller v. Ljumsbäns folkskola
skola år 1934-1936

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Julseder. s. 1-5.

Gamla julroden i min hemtrakt.

Småland.

Kronobergs

Län.

----- Dagsarna före jul brukade, i gamla tider, de fattiga gå omkring till gårdarna, för att få mat och andra fönödenheter. De behövde inte ligga där, det var deras rätt att gå. Mororna hade utkom för deras räkning bakat bröd, gjort korv m. m., som de sedan delade ut. Ofta fick också ett kunnigt talglys följa med i korven.

Det hörde också till, att alla som under julen kommo till gårdar skulle riktigt traktas för att inte "gå ut med julen", som det hette.

Nom de döda tänkte man gå med förklänad. Det skeddde gå så sett, att bordet fick stå dukat under julnatten, för den hänallet de människors andar skulle besöka gårdar. På bordet skulle stå tända ljus, ett tecken till andarna, att de

voro väntade och välkomna.

Också djuren skulle ha extra förlägnad, både husdjuren och fåglarna. Att de sistnämnda satte man upp harrkävar, julmärkar som de kallades, i träden. Det är en vacker sed, som ju blev kvar än i dag.

På juldagsmorgnarna foro alla till julattån, som började redan klackan fyre på morgnarna.

Under vägen dit lyfte man sig med blås, vilka bestod av torkade hjärvedsticker. Det var ju milt i mörke natten, och de voro också goda att ha som skydd mot gästerna. Varje släde - det fanns två vid jul på den tiden - hade sitt blås. Vid framkomsten bestades dessa i en hög på kyrkhuset, och på så sätt uppstod ett stort bil av brinnande blås.

Alla hus voro upplysta på juldagsmorgnarna. Det stod kända ljus i alla fönster, och i smärre träd,

vår julgramm blivit allmän, såndes den, och jule-
svades i ett fönster.

Det skulle finnas överflöd på mat och dryck
under högtiden, ingenting fick fattas. Vid den ob-
ligatoriska jubelakten fick vanligen både te och
gris släpna till bord. Jubelakt var helna inget li-
ket förtag. Det bakades bröd av alla sorter och fa-
somi. På den pinga var sin julgubbe av vetebröd.
Den ställdes de i ett fönster, och där fick den stå
till hängandedagen, då först pinga de äta upp
den. "Jubben" hade föresten lika ofta formen av
ett djur. Det kunde vara en häst, en bok s. d.

Grovtbröd bakades i så riktiga kvantiteter,
att det bräntades räkta till grask. Den sista te-
kan gämnades och gavs åt oxarna, när vetebrödet skut-
te börja. Detta ansågs ha det goda med sig, att
oxarna skulle bli starka och motståndskraftiga
mot sjukdomar och såddes bättre kunna orka

med det stora arbete, som väntade.

En annan viktig julförberedelse var ljusstojningen. Vanligen stöjtes ljusen av kalz. Endast vid särskilt högtidliga tillfällen användes väcljus, som varo dyra och mera svåråtkomliga.

Hela tiden mellan juleafton och tjungendoga-
gen betraktades som högtid. Endast de nödvändi-
gaste sysslorna utträttades då. Men efter den dagen var
julen slut, och vardagen tog åter vid. Den sista kän-
ning man hade av julen var, när några av traktens
ungdamer på tjungendogaens kväll kommo in-
störtande i skolan med brösten i högsta hug,
och böjda sova i alla vinklar och vris. Det kall-
lades att "sova ut julen" och var ett antyget
nöje.

Förut under dagen hade husmodern lagt sin-
dan eller bonaden som varit framme under helgen,
halmkransarna voro medtagna och golvet i storsta-

gan, som varit beströkt med uris, var nu
renat.

Nästa morgon fick folket ta itu med ar-
betet; det var åter vardag efter det oengädda ar-
betet som helgen utgjort.

Uppskrivet den 28 Dec. 1934.

Uppgifterna lämnade av Ido Jonnar, Broakulle
Född den 1880